

HOOFSTUK AGT

SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

8.1 INLEIDING

Nadat 'n samevatting van die hele ondersoek gegee is, sal die gevolgtrekkings waartoe geraak is, saamgevat word. In die lig hiervan sal daar enkele aanbevelings gemaak word. Die gebreke in die ondersoek en voorstelle vir verdere navorsing sal daarna aandag geniet. Ten slotte sal enkele algemene aspekte van die geestesweerbaarheidsprogram bespreek word.

8.2 SAMEVATTING

In hoofstuk een is daar probeer om aan te toon dat die Transvaalse Onderwysdepartement die jeugweerbaarheidsprogram as noodsaaklik en uiters belangrik beskou het en dat daar hoe verwagtinge gestel is aan die uitvoering van die program in soverre dit die aanbieding van temas, die samestelling van groepe, leerlingdeelname aan die beplanning en aanbieding en leerlingaktiwiteit betref. Verder is aangetoon dat 'n groot persentasie personele en leerlinge 'n onverskillige houding jeens die program ingeneem het en dit het geblyk dat daar heelwat misverstande en onduidelikhede bestaan het in verband met die implementering van die program. Met voorgenoemde probleme in gedagte, is besluit om:

deur 'n teoreties-empiriese studie te besin oor die noodsaaklikheid, doel en metode van die aanbieding van die program; met 'n vraelys vas te stel wat die bestaande opvattinge in verband met geestesweerbaarheid is en hoe die program in Transvaalse sekondêre skole ten uitvoer gebring word.

In hoofstuk twee is deur 'n teoretiese studie 'n poging aangewend om te wys op die verband tussen opvoeding, onderwys en geestesweerbaarheid en daar is bevind dat geestesweerbaarheid 'n integrale deel van die opvoedings-
program vorm. Voorts is opvoeding in die breeë (ongekontroleerde
opvoeding) - en die enger (doelbewuste ingryping in die breeë vormings-
handeling) sin behandel en die begrip onderwys is nader toegelig. Daar
is bevind dat onderwys en opvoeding nie twee losstaande verskynsels is nie
maar dat onderwys 'n bepaalde aspek van opvoeding is. Aangesien opvoeding
'n inherente aspek van die lewenshandeling is en aangesien dit in 'n posi-
tiewe of negatiewe rigting gestuur kan word (gesien binne die sfeer van
die moderne samelewing) is selfverwesenliking, sosiale verantwoordelikheid,
kennis, sedelike volwassenheid, die Christelike opvoeding, nasionale
opvoeding en Christelik-nasionale opvoeding as opvoedkundige doelstellinge
behandel. Daar is besluit dat die grondslae van opvoeding en onderwys
berus op 'n nasionale lewens- en wêreldbeskouing. Kennis as doelstelling
van onderwys is uitgelig.

Aangesien geestesweerbaarheid die jeug as objek het, is die begrip jeug
nader toegelig. Jeugdiges word chronologies ingedeel in twee groepe,
naamlik dié van 16 tot 21 jaar en die ouer jeugdiges van 21 tot 25 jaar.
Daar word na hulle verwys as volwassewordendes.

Die begrip geestesweerbaarheid is vanuit verskillende standpunte nader
toegelig en dit impliseer die besit en toepassing van 'n norme- en waarde-
sisteem gebaseer op 'n besondere lewens- en wêreldbeskouing as uitgangspunt
en agtergrond waarteen besluite geneem en standpunte ingeneem word (Kruger,
1973, 1:60).

'n Etimologiese begripsbepaling van geestesweerbaarheid het aan die lig gebring dat "weer" onder andere verwys na teenstand en dat die "baar" van weerbaar waarskynlik verband hou met die nederlandse "baren" wat "lewe gee aan", beteken. Weerbaarheid impliseer daarom 'n aktiewe handeling om weerstand te bied. Geestesweerbaarheidsinhoude soos geloofsversekering, gewetensbesitting, behoeft om te beskerm, verantwoordelikheidaanvaarding, wetsgehoorsaamheid, produktiwiteit, selfkennis, toekomsgerigtheid, strewe na waarheid, verlede, heden en toekomsgerigtheid, strewe om eties te lewe en sedelik selfstandige volwassenheid, is deurskou.

Die doelstellinge van geestesweerbaarheid is bespreek en daar is volstaan met die beskouing dat geestesweerbaarheid sedelike selfbepaling impliseer wat 'n kenmerk van volwassenheid is. Daarom hang die hele idee van geestesweerbaarheid saam met opvoeding aangesien opvoeding volwassenheid ten doel het. Opvoeding en geestesweerbaarheid is dus sinoniem en die jeugdige is weerbaar as hy aan die volgende kriteria voldoen: selfaanvaarding, selfdiensbaarheid en selftransendensie. Daar is bevind dat geestesweerbaarheid dui op 'n uitbreiding (intensivering) van die opvoedingshandelinge en dit word voltrek binne 'n bepaalde opvoedingsmilieu wat die opvoedings- of weerbaarheidshandelinge negatief of positief beïnvloed.

Die gesin is as primêre opvoedingsinvloed behandel en daar is bevind dat die moderne gesin nie 'n produksie-eenheid is nie; dat gesinsdisintegrasie toeneem; dat die moderne huwelik gevaaar staan om te verdwyn as gevolg van sosio-ekonomiese faktore, beroepsukses, sosiale verpligtinge, huweliksverveeldheid, asook die feit dat talle egpare die huwelik beskou as 'n "transaksie" tussen twee vennote. 'n Verdere bevinding was dat baie gesinne woonstelbewoners is en dat die moderne tegnologiese milieu weinig geleentheid bied

vir gesamentlike ontspanning. Na aanleiding van bogenoemde redes kon die afleiding gemaak word dat 'n groot persentasie van die moderne gesinne nie voldoen aan die vereistes vir opvoedkundige instellings nie.

Die moderne skool is getipeer en daar is bevind dat die skool toegespits is op spesialisasie, produktiwiteit, kompetisie en fondsinsameling. Die moderne jeug is ook bewus van eensaamheid en gejaagdheid in die skool en dit het uit die besprekings geblyk dat die moderne skool in der waarheid dieselfde "simptome" openbaar as dié van die moderne tegnologiese maatskappy.

Ten opsigte van die moderne universiteit is bevind dat die onpersoonlike massakarakter daartoe geleid het dat dit as opvoedkundige milieu nie aan die verwagtinge voldoen het nie.

Daar is gewys op die dilemma van die moderne wêreld - 'n wêreld waarin 'n verlies aan verbondenheid tussen mense 'n uitstaande kenmerk is. Die jeug is blootgestel aan die verstommende invloed van tegnologiese ontwikkeling, verstedeliking, massafikasie en gejaagdheid. Die jeug merk hoedat geslagsverskille verdwyn en hulle word bewus van 'n materialistiese lewenshouding. Daar is ook gelet op die begripsgaping tussen volwassenes en die jeug, permissiwiteit en 'n steeds groeiende humanistiese godsdiens.

In hoofstuk drie is 'n kritiese literatuuroorsig gegee van die gesag verantwoordelik vir geestesweerbaarheid. Die temas is benader vanuit drie kernwaarhede, naamlik dat die huwelik, die huisgesin en die taak van weerbaarmaking voortkom uit die skepping van God; dat die fondament van al die gesindhede van die kind by die huis gelê word; en dat die goeie voorbeeld van die opvoeder altyd 'n goeie model tot weerbaarmaking is.

Ten opsigte van eersgenoemde aspek is daar besin oor die gesin se taak ten opsigte van geestesweerbaarheid en daar is veral gelet op die verkiesing tot ouerskap, dit wil sê Godbestemde ouerskap, die goddelike opdrag, ouers se verantwoordelikheid aan God vir die opvoeding van hulle kinders, dit wil sê die goddelike doelstelling met ouerskap (om kinders op te voed).

Die gesin as fondament van alle gesindhede is aan die hand van die wese en karakter van opvoeding en die gesin as bron van gesindhede (ouer- en gesinsbeïnvloeding), bespreek.

Na 'n prinsipiële beskouing van gesag en dissipline is die probleem in verband met gesag en gesinsdissipline in die moderne gesin, opvoeding en skool, bespreek. Die taak van die gesin, opvoeding en skool is voorts geaksentueer.

Emosionele stabiliteit as weerbaarheidsdoelstelling is bespreek en daar is gevind dat ouers en kinders daadwerklike pogings moet aanwend om mekaar beter te begryp en te waardeer.

Die aankweek van goeie gewoontes en gesindhede ten opsigte van arbeid, die medemens, die owerheid en lede van ander rasse en volke, is benadruk.

Daar is ook gelet op die gesinsinvloede ten opsigte van die kind se voor- en afkeure, sy houding teenoor die teenoorgestelde geslag, sy plek en volksverbondenheid, kleredrag, stiptheid, getrouheid ens.

Weerbaarheid in verband met produktiewe tydsbesteding, 'n nasionale kulturbesit, burgerskap en 'n positiewe ouer-skoolverhouding is nagespeur.

Die skool en onderwyser se taak met betrekking tot geestesweerbaarheid is krities deurskou en daar is gevind dat 'n herwaardering van onderwys- en opvoedingsdoelstellinge noodsaaklik is en nuwe, vir die tyd doeltreffende

opvoedingsgebruiken sal geskep moet word.

Na aanleiding van 'n geponeerde feit dat Christen-ouers en -onderwysers die Christelike karakter van die skool bepaal, is die vraag gestel of die staatskool in Suid-Afrika aan die vereistes voldoen. In die daaropvolgende bespreking wat gehandel het oor die eienskappe van die geestesweerbare onderwyser, is aangetoon dat daar nie 'n tipiese geestesweerbare onderwyser is nie, maar dat die volgende eienskappe as kriteria kan dien:

toegewyde, hardwerkende Christenmense wat deeglik opgelei is; wat beskik oor leierseienskappe; verantwoordelike, besielde mense; persone met 'n Christelike en nasionalelewensbeskouing en onkreukbare voorbeeld. Verder moet hy "uit die volk wees" en lief wees vir jeugdiges.

Sekere aspekte van die geestesweerbare onderwyser se taak is behandel soos die wek van die jeug se belangstelling in politieko sake, die verbetering van menseverhoudinge en sy rol as skakel tussen die ideale en reële wêreld van die jeug. Die bespreking in verband met die onderwyser se taak is afgesluit met 'n kritiese beskouing van huisbesoek - 'n taak wat slegs deur die geestesweerbare persoon ten uitvoer gebring kan word.

Jeugorganisasies is nader toegelig en daar is bevind dat dit 'n belangrike bydrae kan lewer in die weerbaarmaking van die jeug.

Die taak van die moderne kerk is behandel en daar is bevind dat die moderne opvoedingsmilieu die kerk verplig om 'n aanpassing te bewerkstellig ten opsigte van die uitdra van die goeie boodskap, prediking, gesinsbearbeiding, jeugverenigings en noodsaaklike voorlichtingsdienste vir jeugdiges.

Die hoofstuk is afgesluit met 'n bespreking van die staat se taak as oorkoepelende gesag met betrekking tot geestesweerbaarheid. Daar is bevind dat die staat 'n verhewe taak het met betrekking tot die jeugproblematiek en dat die staat die jeug moet onderskraag op kulturele en godsdiensstige gebied in die stel van norme en standaarde.

In hoofstuk vier is die ontwikkeling van geestesweerbaarheid onder die Transvaalse Onderwysdepartement nagespeur. Daar is aangetoon dat geestesweerbaarheid nie 'n nuwe begrip is nie en dat dit reeds eeue gelede deur die Griekse, Romeine en Israeliete in een of ander vorm aangebied is. Daar is ook gelet op die dekadensie van die eens magtige ryke van die Griekse en Romeine en daar is bevind dat die redes vir hulle agteruitgang, naamlik die verbrokkeling van die gesinslewe, verval van huislike dissipline, gesag, verval van godsdiens, patriotisme en nasietrots, tiperend is van die moderne samelewing van die 20ste eeu.

In verband met die ontplooiing van geestesweerbaarheid onder die Transvaalse Onderwysdepartement, is aangedui dat sedelike opvoeding vroeg reeds 'n opvoedingsdoelstelling van die onderwysowerhede was. Die rol van die C.N.O.-skole in hierdie verband is uitgelig. Verder is daarop gewys dat die Transvaalse Onderwysdepartement reeds vir baie jare geestelike opvoeding aan leerlinge bied deur middel van vakonderwys, godsdiensonderrig en, meer recent, voorligting.

As gevolg van die Kommunisme wat wêreldoorheersing nastreef en die feit dat hy sy aanslag veral op die jeug toespits, het besorgde onderwysmanne in 1969 'n vergadering in Pretoria belê waar gestalte gegee is aan 'n program wat die jeug sou bewapen teen enige vorm van geestelike aanslag. 'n Geestesweerbaarheidsprogram is in 1972 vir die eerste keer in alle sekondêre skole in

Suid-Afrika ingevoer. Die program het die bestaande voorligting vervang en is verdeel in drie hoofafdelings, naamlik burgerskap, menseverhoudinge en lewenswaardes.

Aanvanklik moes heelwat probleme die hoof gebied word en baie aandag is verleent aan die inhoudelike van die temas. Inligtingstukke is aanvanklik deur buitepersone saamgestel maar in 1971 is dit deur gesekondeerde personeel verbondé aan die Onderwysburo opgestel. Die metode van aanbieding, die tydsindeling en die aanbieder is aan die diskresie van hoofde oorgelaat.

Die Transvaalse Onderwysdepartement het sy besorgdheid oor en die belangrikheid van die program verder geillustreer deur in 1976 'n Inspekteur van Onderwys vir geestesweerbaarheid aan te stel.

'n Ondersoek na die hele aangeleentheid van jeugweerbaarheid is gedurende dieselfde jaar onderneem waarvan die verslag tans afgewag word.

In hoofstuk vyf is die ondersoekmetode en prosedure beskryf. Na deeglike oorweging geskenk is aan verskillende ondersoekmetodes is besluit om van die vraelys gebruik te maak omdat dit vir die betrokke ondersoek die doeltreffendste sou wees. "Geslotte-vrae items" is in die vraelyste opgeneem en 'n vraelys A, wat die algemene opvattinge en houdinge van hoofde, personele en leerlinge moes naspeur, is gerig aan hoofde. 'n Vraelys B wat die implementering van die program in Transvaalse sekondêre skole moes bepaal, is aan onderwyserorganiseerders gerig.

Nadat die nodige redigering van die vraelyste gedoen is, en die vraelyste met die hoof van die Onderwysburo bespreek is, is toestemming verkry om dit aan alle sekondêre skole van die Transvaalse Onderwysdepartement te stuur.

In hoofstukke 6 en 7 is die response op vraelyste A en B onderskeidelik ontleed en geïnterpreteer. Vrae in vraelys A en B wat op mekaar betrekking het, is saam gegroepeer om sekere temas te vorm.

DIE NOODSAAKLIKHEID VIR EN WAARDE VAN 'N GEESTESWEERBAARHEIDS PROGRAM

In soverre dit die noodsaaklikheid en waarde van die geestesweerbaarheidsprogram betref, het een-honderd-en-negentien (91,5%) en een-honderd-en-twaalf (86%) van al een-honderd-en-dertig hoofde onderskeidelik aangetoon dat die program noodsaaklik was en dat dit 'n vrugbare invloed op hulle leerlinge gehad het sedert die instelling daarvan, terwyl die onderwyser-organiseerders van geestesweerbaarheidsprogramme aangedui het dat die program in een-honderd-agt-en-twintig van die een-honderd-en-dertig (98,5%) skole aangebied word.

HOUDING JEENS EN ENTOESIASME VIR DIE PROGRAM

Een-honderd-en-twintig (92,3%) en een-honderd-en-sewentien (90%) van die een-honderd-en-dertig hoofde het onderskeidelik aangedui dat plek vir die program in die skoolrooster ingeruim kan en behoort te word, terwyl die houding van vier-en-vyftig van die een-honderd-en-dertig (41,6%) personele as goed bestempel is. Die onderwyser-organiseerders van nege-en-twintig van die een-honderd-en-dertig (22,9%) skole het aangedui dat die program vanaf 1972 geïmplementeer is.

In twee-en-sestig van die een-honderd-en-dertig (47,7%) skole het sprekers van buite opgetree, in agt-en-sestig (52,4%) van die skole is toepaslike films vertoon, terwyl ses-en-negentig van die een-honderd-en-dertig (73,1%) skole van literatuur gebruik gemaak het.

In een-honderd-en-nege van die een-honderd-en-dertig (83,9%) skole is een of ander vorm van verslag gehou.

DIE AANBIEDERS VAN GEESTESWEERBAARHEID

Een-en-veertig van al een-honderd-en-dertig (31,7%) hoofde wou sien dat geestesweerbaarheid deur een personeellid aangebied word terwyl dit in die praktyk daarop neergekom het dat die program in tagtig van die een-honderd-en-dertig (61,6%) skole deur meer as twee personeellede aangebied word.

UITVOERING VAN DEPARTEMENTELE BELEID

Een-honderd-en-twintig van die een-honderd-en-dertig (92,3%) hoofde het aangetoon dat dit die skool se taak is om die program aan te bied. In die praktyk het dit geblyk dat die program aan alle klasse in die skole wat geestesweerbaarheid aanbied, gegee word, terwyl dit in agt-en-negentig van die een-honderd-en-dertig (75,3%) skole aan groepe van 30-40 leerlinge aangebied word.

ONDERWYSERSOPLEIDING IN GEESTESWEERBAARHEID EN DIE AARD DAARVAN

Een-honderd-drie-en-twintig van die een-honderd-en-dertig (94,6%) hoofde het baie sterk gevoel vir die opleiding van onderwysers in geestesweerbaarheid, terwyl drie-en-veertig van die een-honderd-en-dertig (33%) hoofde van mening was dat spesialisasie in geestesweerbaarheid gedurende die finale studiejaar die geskikste opleiding sou wees.

Volgens die gegewens van vyf-en-sewentig van die een-honderd-en-dertig (58,4%) onderwyser-organiseerders, word geestesweerbaarheid onder andere deur voorligtingonderwysers aangebied, terwyl senior personeellede in vyf-en-sestig

van die een-honderd-en-dertig (50%) skole verantwoordelik is vir die taak.

LEERLINGE SE HOUDING EN DEELNAME AAN DIE PROGRAM

Sewentig van die een-honderd-en-dertig (66,8%) hoofde het aangetoon dat die houding van leerlinge gewissel het van "baie goed" tot "goed", terwyl die leerlinge van vier-en-sestig van die een-honderd-en-vyftien (58,8%) skole deelname aan die beplanning en aanbieding van die program gehad het.

Samevattend dus: die opvattinge oor die program en die praktiese toepassing daarvan stem in sommige opsigte nie ooreen nie.

8.3 GEVOLGTREKKINGS

8.3.1 GEVOLGTREKKINGS OP GROND VAN DIE TEORETIESE STUDIE

Die teoretiese studie kulmineer in enkele belangrike bevindings in verband met opvoeding, geestesweerbaarheid en die opvoedingsmilieu.

Geestesweerbaarheid en opvoeding is sinoniem. Dit impliseer dat geestesweerbaarheid aanvullend is tot die opvoedingsprogram. Geestesweerbaarheid rond opvoeding af en skerp die normatiewe opvoedingsbeginsels by die kind in. Die afronding impliseer nie 'n mislukking van die opvoedingsprogram nie, maar dit dui op 'n uitbreiding van die opvoedingsprogram. Dit verleen aan die opvoeding 'n eie karakter wat in der waarheid niks anders as opvoeding self is nie. Die tipiese kenmerke van opvoeding geld net so vir geestesweerbaarheid. Beide opvoeding en geestesweerbaarheid vind doelgerig plaas tussen ongelykens.

Dit wat die kind opgevoed maak, maak hom ook weerbaar.

Na 'n krities objektiewe deurskouing van die moderne opvoedingsmilieu is bevind dat die moderne samelewing geweldige hoë eise aan die gesin stel. Dit het ook geblyk dat die moderne gesin hiper-vatbaar is vir eksterne beïnvloeding en dat die gesin kwesbaar en vernietigbaar geword het. Daar is ook bevind dat die gesin gevaaar loop om sy funksie as eerste, onvervangbare opvoedingsituasie te verbeur.

Uit die bespreking van die moderne skool en universiteit het dit geblyk dat skole en universiteite as gevolg van die tegnologiese ontwikkeling nie ten volle beantwoord aan die vereistes vir opvoedkundige instellings nie.

Daar is bevind dat die moderne mens se verlies aan verbondenheid 'n uitstaande kenmerk van die samelewing is en daar is tot die gevolgtrekking geraak dat 'n groot persentasie mense gejaagde, identiteitlose, geslaglose, materialistiese stadsbewoners geword het.

Uit die teoretiese studie het dit ook geblyk dat die jeug en volwassenes se gebrek aan begrip vir mekaar 'n algemene probleem geword het. Permissiwiteit het 'n permanente tuiste verkry in talle huise.

Die versosialisering van die kerk en die ineenstorting van die mens se tradisionele godsdiens is van die groot tragedies van die tyd.

Die ondersoek het aan die lig gebring dat die gesin as groeikern van die menselewe opnuut sal moet besin oor wat ouerskap behels en wat die goddelike opdrag met ouerskap is. Verder het hierdie navorsing dit bevestig dat die gesin die onvervangbare kweekplek van emosionele stabiliteit en sekuriteit, positiewe gewaontes, gesindhede, gesonde kultuurbesit en burgerskap by kinders is.

Uit die studie het dit geblyk dat die skool optimisties toekomsgerig moet wees en nuwe, vir die tyd doeltreffende opvoedingsgebruiken, moet geskep word.

Daar is tot die gevolgtrekking geraak dat die geestesweerbare onderwyser van die nie-weerbare onderwyser onderskei kan word in soverre dit sy karaktereienkappe en taak betref.

Dit het geblyk dat jeugorganisasies 'n noodsaaklike deel van die hele opvoedingsprogram en weerbaarheidsprogram is.

Uit die ondersoek het dit ook geblyk dat die kerk 'n besondere taak met betrekking tot geestesweerbaarheid het.

Daar is bevind dat die staat 'n grootse taak het met betrekking tot die weerbaarheid van die jeug deur die stel van norme en standaarde vir die volk.

8.3.2 GEVOLGTREKKINGS OP GROND VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

Op grond van die ondersoek wat in hierdie studie uitgevoer is, kan die volgende algemene gevolgtrekkings in verband met die samewerking en houding van die Afrikaans- en Engelsmediumskole gemaak word:

8.3.2.1 ALGEMENE GEVOLGTREKKINGS

Twee-en-negentig (41,4%) van die vraelyste, waarvan die meerderheid uit die Engelsmediumgroep, was onvoltooid of is nie teruggestuur nie (kyk TABELLE 5.1 en 7.12). Moontlike verklarings hiervoor is dat:

by Engelsmediumskole 'n gevoel van antagonisme jeans die program bestaan; die program vreemd is aan die Engelse leefwyse en kulturele agtergrond; die program nie aanpas by die Engelse opvoedingsmetodes nie;

hoofde om onverklaarbare redes "nie-amptelike" stukke ignoreer; 'n amptelike ondersoek 'n gunstiger reaksie (onder Engelsmediumskole) sou uitgelok het.

Die teleurstellende reaksie ten opsigte van die terugstuur van voltooide vraelyste (veral die Engelsmediumgroep) het 'n besliste invloed op die resultate van die ondersoek gehad aangesien slegs vyftien (25,4%) vraelyste van die Engelsmediumgroep voltooi was. Die gevolgtrekkings waartoe geraak is met betrekking tot die Engelsmediumgroep is daarom waarskynlik nie 'n getroue weergawe van die werklike toedrag van sake in Engelsmediumskole nie (kyk TABEL 7.12).

Die Afrikaansmediumgroep se houding en samewerking in verband met die ondersoek was beter as wat die geval by die Engelsmediumgroep was. Van die Afrikaansmediumgroep is een-honderd-en-twintig (74,2%) van die moontlike een-honderd-drie-en-sestig vraelyste terug ontvang, terwyl nege-en-twintig (49,2%) van die nege-en-vyftig vraelyste van die Engelsmediumgroep terug ontvang is (kyk TABEL 7.12).

8.3.2.2 DIE HUIDIGE STAND VAN GEESTESWEERBAARHEID IN SEKONDERE SKOLE IN TRANSVAAL

Geestesweerbaarheid word in die meeste sekondêre skole van die Transvaalse Onderwysdepartement as noodsaaklik beskou en aanvaar. Dit word geag as 'n program wat in 'n belangrike behoefte voorsien en reeds sy waarde getoon het - in sommige skole reeds voor die amptelike instelling daarvan.

8.3.2.3 DIE STAND VAN GEESTESWEERBAARHEID (IN DIE TEORIE)

Geestesweerbaarheid kom in die meeste Transvaalse sekondêre skole in 'n bevredigende mate in die teorie tot sy reg, geoordeel volgens:

die groot persentasie skole wat die program as noodsaaklik beskou het en wat aangetoon het dat die program reeds 'n vrugbare en positiewe invloed op leerlinge gehad het;

die talle skole wat dit as hulle taak beskou het om die program aan te bied;

die groot persentasie hoofde wat van mening was dat daar plek vir die program ingeruim kan en behoort te word in die skoolrooster;

die baie skole wat die voorgestelde leergang gevolg het;

die feit dat geestesweerbaarheid in een-honderd-en-dertig van die skole aan alle standerds gegee is;

die groot persentasie senior personeellede, hoofde, adjunk- en vise-hoofde wat betrokke is by die aanbieding van die program;

die positiewe gebruik van literatuur en films en die uitnodiging van sprekers van buite om by skole op te tree;

die feit dat die meerderheid skole van een of ander vorm van verslag gebruik gemaak het.

In die skole wat op genoemde gebiede nie aan die verwagtinge voldoen het nie, bestaan daar in die meeste gevalle goeie redes. So kan aanvaar word dat 77% van die skole die program eers na 1972 aangebied het (kyk TABEL 7.14) as gevolg van onduidelikhede en vaaghede met betrekking tot die implementering daarvan.

8.3.2.4 DIE STAND VAN GEESTESWEERBAARHEID (IN DIE PRAKTYK)

Op grond van die resultate van vraelys B kan sekere gevolgtrekkings in verband met die implementering van die program gemaak word.

In die praktyk kom die implementering van die program nie tot sy reg nie, dit wil sê die aanbieding beantwoord nie aan die departementele verwagtinge nie, en wel om die volgende redes:

Die program is met die amptelike instelling in 1972 slegs deur negen-en-twintig van die een-honderd-en-dertig (22,9%) skole aangebied. Dit is te betwyfel of die program tans in slegs twee skole (kyk TABEL 7.14) nie aangebied word nie.

Daar is in tagtig (61,6%) skole van meer as een personeellid gebruik gemaak (kyk TABEL 7.17) om die program aan te bied. Aangesien die inhoudelike van geestesweerbaarheid besonder delikaat is en met die grootste sorg en versigtigheid aangebied moet word, kan tot die gevolgtrekking geraak word dat die program in so "baie hande" ook deur personeel wat geen belang daarby het nie, "aangebied" word. Dit verongeluk die ganse program en wek weersin en afsydigheid by leerlinge (kyk TABEL 7.17 en paragraaf 7.8.2).

Geestesweerbaarheid is in sewentig van die een-honderd-en-dertig (53,9%) skole deur senior personeellede en voorligtingonderwysers aangebied. Voorligtingonderwysers het geen opleiding in burgerskap en lewenswaardes ontvang nie en is daarom nie noodwendig geskik om die program aan te bied nie. Tog lê dit op die terrein van die voorligtingonderwyser (Kruger, 1972, 840:25). Dit blyk dat vyf-en-sewentig van die een-honderd-en-dertig (58,4%) hoofde hierdie standpunt onderskryf. Daar is in agt-en-dertig van al die skole (29,2%) onder andere van junior personeellede gebruik gemaak

om die program aan te bied. Die bekwaamheid en integriteit van junior onderwysers word nie bevraagteken nie maar dit is te betwyfel of hulle oor genoeg ervaring en lewensrypheid beskik om die program met toewyding en erns aan te bied. In een Afrikaansmediumskool is die organisasie van die program aan 'n jong onderwyser, wat pas begin skoolhou het, toevertrou.

Dit is aan die diskresie van hoofde oorgelaat om te besluit oor die groepsamestellings, groepgroottes ens. Volgens TABEL 7.19 is dit verontrustend om te merk dat geestesweerbaarheid in ses-en-veertig skole aan groepe groter as 'n klas van veertig leerlinge aangebied word. Dit is vanselfsprekend dat leerlingdeelname aan besprekings in sulke lomp, onpraktiese groepe tot die minimum beperk is.

Die sukses van die aanbieding van die temas hou in 'n groot mate verband met die houding (entoesiasme, belangstelling, opvoedkundige kwalifikasies, lewens- en wêreldbekouing) van aanbieders. Positiewe aanbieders sal 'n positiewe reaksie by die leerlinge uitlok. Uit die ondersoek blyk dit dat die leerlinge van sewe-en-tagtig van die een-honderd-en-dertig (66,8%) skole se houding jeens die program gewissel het van "baie goed" tot "goed" terwyl slegs vier-en-vyftig van die een-honderd-en-dertig (41,6%) personele die program as noodsaaklik geag het. Dit blyk dat die "houding" van personele die leerlinge negatief beïnvloed jeens die program.

Die feit dat die houding van sewe-en-tagtig van die een-honderd-en-dertig (66,8%) skole se leerlinge gewissel het van "baie goed" tot "goed" en dat bykans 60% van al die skole se personele die program nie goedgesind was nie, bevestig die vermoede dat die aanbieding van die program in die grootste persentasie skole verongeluk word aangesien baie aanbieders die program as 'n "onontduikbare las" beskou.

Die feit dat twee-en-veertig van die een-honderd-en-dertig (30,7%) skole nie oor volledige stelle uitgewerkte temas beskik nie, rus swaar op die gemoed van diogene wat wil toesien dat die program ten volle uitgevoer word.

Die Transvaalse Onderwysdepartement het leerlingdeelname aan die beplanning en aanbieding benadruk.

Daar is genoeg rede om aan te neem dat leerlingdeelname aan die beplanning en aanbieding van die program in die praktyk beperk is (of glad nie voorkom nie) as gevolg van die feit dat klaslesse in agt-en-sewentig van die een-honderd-en-dertig (60%) en saallesings in vier-en-dertig van al die skole (26,2%) die belangrikste (waarskynlik die enigste) wyse van aanbieding is.

Die feit dat sewe-en-veertig van een-honderd-en-vyftien (40,8%) skole se leerlinge deelname ontsê is aan die aanbieding van die program is 'n growwe miskenning van die departementele verwagting. Die gevolgtrekking waartoe geraak word, is dat die aanbieding van geestesweerbaarheid ontaard het in 'n kyk-luister-verhouding tussen leerlinge en aanbieders.

8.4 AANBEVELINGS

In die lig van wat in hierdie navorsing gevind is word die volgende aanbevelings gedoen:

8.4.1 AANBEVELINGS OP GROND VAN DIE TEORETIESE STUDIE

8.4.1.1 GEESTESWEERBAARHEID EN OPVOEDING IS SINONIEM

Die belangrikste aanbeveling is dat Christen-opvoeders (onderwysers) werklik moet besin oor geestesweerbaarheid. Nieteenstaande die feit dat die geestesweerbaarheidsprogram as 'n selfstandige program plek ingeneem het

langs die bestaande opvoedingsprogram, impliseer dit nie 'n losstaande aanhangsel tot onderwys en opvoeding nie. Opvoeding en geestesweerbaarheid is sinoniem en aangesien dit dui op 'n uitbreiding van die opvoedingsprogram, beteken dit dat opvoeders met entoesiasme en inspanning sal deelneem aan die program, want dit wat die kind opgevoed maak, maak hom ook weerbaar. Die volgende aanbevelings word in hierdie verband gemaak:

Dit is noodsaaklik dat opvoeders hulle taak en roeping ken en daarvoor is volgehoue studie in opvoedkunde nodig. Dit is sterk aan te beveel dat alle sekondêre skoolonderwysers wat oor 'n graad beskik, nagraadse studie in opvoedkunde behoort te doen. Hoe kan daar opgevoed (weerbaar gemaak) word as die onderwyser nie op hoogte bly met nuwe ontwikkelings in sy vakgebied nie? (Kyk paragraaf 6.12.1.5)

In die lig van voorafgaande, is onderzoeker van mening dat 'n weerbaarheidsprogram onnodig is indien elke Christen-onderwyser bekend is met die beginsels van die opvoedingsgebeure en die inhoud van geestesweerbaarheid. In die krisis van die oomblik en op grond van die behoefté aan opgeleide personeellede moet daar indringend aandag gegee word aan en voorsiening gemaak word vir die deeglike opleiding van:

onderwysstudente aan universiteite en kolleges en van diensdoende onderwysers by wyse van indiensopleiding en streekkursusse. Kennis en insig in die vak sal onkunde, "vrees" en belangloosheid elimineer en dit sal daartoe lei dat die program sy regmatige plek toegesê word binne die skoolprogram (kyk paragraaf 6.12.1.1).

Elke opvoeder (onderwyser) moet deeglik besin oor die eienskappe en taak van 'n weerbare onderwyser (kyk paragraaf 3.3.3.1) want slegs die weerbare onderwyser is in staat om opvoeder te wees.

8.4.1.2 'N HERWAARDERING VAN ONDERWYS- EN OPVOEDINGSDOELSTELLINGE

Die moderne skool verkeer in die spervuur van sekularisme, humanisme en kommunistiese ideologie: Om as opvoedkundige inrigting staande te bly, moet 'n herwaardering van onderwys- en opvoedingsdoelstellings gemaak word en nuwe, vir die tyd doeltreffende opvoedingsmetodes, moet geskep word.

8.4.1.3 JEUGORGANISASIES EN GEESTESWEERBAARHEID

Jeugorganisasies binne en buite skoolverband is 'n noodsaklike deel van die hele opvoedings- en weerbaarheidsprogram en dit moet by uitstek aangewend word om weerbaarheidsinhoude by die jeug te help tuisbring.

8.4.1.4 HUISBESOEK

Huisbesoek behoort deur die sekondêre skoolpersoneellede onderneem te word want dit baan die weg vir 'n suksesvolle weerbaarheidsprogram. Daar behoort ten minste een besoek per jaar by 'n leerling se ouerhuis afgelê te word. In die geval van koshuisleerlinge behoort genoeg geleenthede by die skool geskep te word vir ouers en onderwysers om mekaar beter te leer ken.

8.4.1.5 MILIEUGESTREMDEHED EN WEERBAARHEID

Opvoeders (ouers en onderwysers) moet die pedagogiese krisis sowat in hoofstuk twee geskets, raaksien en bestudeer met die oog op weerbaarmaking daarteen.

Ouers moet eerstens hieraan aandag verleen en toesien dat die gesin weer sy regmatige plek inneem as kweekplek van menselewens. Inligting kan aan ouers verskaf word by wyse van inligting, ouer- en filmaande by skole.

Ouers moet deeglik besin oor wat die Goddelike doel en opdrag met ouerskap is. Die gesin sal opnuut moet besin vor sy taak met betrekking tot gesag en dissipline en nie die taak probeer afskuif op die skouers van die skool, kerk en ander instansies nie.

Waar die ouers nie altyd opgewasse is om die kind behoorlik te lei tot weerbaarheidsvolwassenheid nie, moet die skool as plaasvervangers vir die ouers hulle volle steun aanbied. So byvoorbeeld kan die ouers by die skool of by iemand aan huis, deelneem aan studiegroepe wat saamgestel is deur ouers onder die leiding van 'n onderwyser. Daar behoort van tyd tot tyd praatjies vir ouers oor aktuele onderwerpe by skole aangebied te word.

8.4.1.6 'N BEHOEFTÉ AAN KLEINER SKOLE EN UNIVERSITEITE

As gevolg van die verlies aan gebondenheid en identiteit in die massa, behoort onderwys- en universiteitsowerhede kleiner inrigtings te beplan sodat leerlinge en studente nie verswelg word deur die massa nie maar steeds individuele, persoonlike aandag kry.

8.4.1.7 AKTIEWE BETROKKENHEID VAN DIE KERK

As vennoot van die gesin en die skool behoort die kerk die jeug te betrek in sy verenigingslewe. Die kerk behoort op te hou om slegs te bedink en daar moet 'n aktiewe bemoeienis met die gemeentelede, veral die jeug, gemaak word.

8.4.1.8 DIE STAAT MOET LEIDING BIED

As oorkoepelende gesag behoort die staat toe te sien dat alle pogings in werking gestel word om die jeug weerbaar te maak. Die volgende aanbevelings word gedoen:

Afbrekende en negatiewe neigings van anti-Suid-Afrikaanse organisasies moet van staatsweë nie geduld word nie en indien nodig, moet wetgewing verskerm word teen sodanige organisasies.

Geen toegewings op sedelike gebied behoort toegelaat te word in die pers, radio en T.V., nie.

Die Suid-Afrikaanse weermag moet voortgaan met sy weerbaarmaking van dienspligtiges, veral op godsdiestige gebied.

8.4.2 AANBEVELINGS OP GROND VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

Na 'n betreklik grondige persoonlike ervaring van die problematiek wat die aambieder van geestesweerbaarheid ondervind, en na grondige corrweging van die resultate van die ondersoek, kan ondersoeker verklaar dat indien die program onder leiding van 'n onderwyser-organiseerder in die praktyk tot sy reg wil kom, sekere tekortkominge en leemtes in die bestaande opset uit die weg geruim moet word.

8.4.2.1 DIE PROGRAM REGVERDIG MEER AANDAG EN ERKENNING

Die program moet as geheel veel meer aandag en erkenning van owerheidsweë geniet. Die "status" van die program behoort ten minste gelyk gestel te word met skoolvakke (indien nie hoër nie). Propaganda moet daarvoor gemaak word by leerlinge, onderwysers, ouers en die gemeenskap.

8.4.2.2 'N GEESTESWEERBAARHEIDS PROGRAM VIR DIE PRIMÈRE SKOOL

Aangesien beginsels en norme ook reeds in die primère skoolstadium tussen die ouderdom 6 en 12 jaar vasgelê word, is dit onwaarskynlik dat negatiewe houdings, gesindhede of vasgelegde gewoontes summier in die sekondêre skool met geestesweerbaarheid geëlimineer sal word.

Opvoeding en geestesweerbaarheid is sinoniem en daarom behoort die onderwys-owerhede oorweging te skenk aan 'n geestesweerbaarheidsprogram, soortgelyk aan dié van die sekondêre skool, vir die primère skool. So 'n program behoort die fondament te vorm waarop in die sekondêre skool voortgebou kan word. Is die gemis aan 'n program in die primère skool nie dalk die rede vir die algemene traak-my-nie-agtige houding by sekondêre skoolleerlinge jeens die program nie?

Geestesweerbaarheid behoort dus reeds by die 6-jarige te begin sodat 'n lewensfilosofie aan die hand daarvan gevorm kan word. 'n Verdere ondersoek oor die aard en omvang van sodanige program is noodsaaklik.

8.4.2.3 'N HERWAARDERING VAN DIE BESTAANDE PROGRAM NOODSAAKLIK

'n Herwaardering van die bestaande program behoort onderneem te word. Solang as wat die program nie 'n eksamenvak is nie, loop dit gevhaar om te ontaard in 'n "vry periode" op die skoolrooster waartydens stillecs of administratiewe werk gedoen word soos die geval was met die voorligtingprogram. Indien daar egter onbeperkte bevorderingsgeleenthede vir aanbieders binne die vak geskep word, 'n vorm van evaluering daargestel word en daar spesifieke leiding met betrekking tot die aanbieding gegee word, mag die program in die hande van entoesiastiese persone ontplooii tot die kostelikste van alle skoolvakke.

8.5.2.4 'N PROGRAM VIR ENGELSMEDIUMSKOLE

Op grond van die bevindings in hierdie ondersoek het dit geblyk dat die program nie met die verwagte sukses in die Engelsmediumskole aangebied is nie (kyk paragraaf 8.4.1).

'n Program "Youth Guidance" soortgelyk aan die bestaande program en geskoei op dieselfde lees wat nie "vreemd" is aan die Engelse leefwyse en kulturele agtergrond nie, is die voor die handliggende antwoord op die probleem.

8.4.2.5 'N NUWE BENAMING VIR DIE PROGRAM

Geestesweerbaarheid, voorligting en beroepsleiding het heelwat gemeenskaplikhede en daar is 'n groot mate van oorvleueling ten opsigte van die inhoudelike, die aanbieding en die aanbieders. Die benaming geestesweerbaarheid is nie deur alle instansies en persone gunstig aanvaar nie en dit blyk dat die benaming "geestesweerbaarheid" grootliks bygedra het tot 'n houding van antagonisme jeens die program. Van owerheidsweë behoort weer eens aandag verleen te word aan die benaming. 'Jeugvoorligting', wat voorligting, geestesweerbaarheid en beroepsleiding insluit, behoort by die meeste blanke volksgroepe byval te vind.

8.4.2.6 'N HANDBOEK VIR GEESTESWEERBAARHEID

Die aanbieder wil paraat wees om die temas met insig en vertroue aan te bied. Aangesien die aanbieder tans slegs op inligtingstukke aangewys is vir sy aanbieding, behoort 'n handboek beskikbaar gestel te word waarin die:

doel van die program;
samestelling en grootte van groepe;
inskakeling van leerlinge by die beplanning en aanbieding;
rol en funksie van die aanbieder;
rol en funksie van die groepvoorsitter, sekretaris/esse;
tydsduur van elke sessie;
organisasie van die program;
temas volledig;
literatuur en wenke vir verdere navorsing ens. uiteengesit word.

8.4.2.7 AANTAL AANBIEDERS

Die ideaal is steeds dat elke onderwyser betrek behoort te word in die aanbieding van die program. Alle onderwysers is nie opvoeders nie en is dus nie weerbaar nie. Hoofde moet (tot tyd en wyl genoeg opgelei is) die program toesê aan een of meer personeellede wat aan die "regte" vereistes voldoen (kyk paragraaf 3.3.3.1).

8.4.2.8 INTEGRASIE IN VAKSILLABUSSE

As gevolg van redes genoem in paragrawe 6.11.2 en 8.5.1.1 behoort die integrasie van geestesweerbaarheid in skoolvakke ontmoedig te word.

8.4.2.9 DIE ORGANISASIE EN IMPLEMENTERING VAN DIE PROGRAM

Aangesien die suksesvolle implementering van die program in 'n groot mate afhang van die organisasie en administrasie van die program (uit die ondersoek het dit geblyk dat daar heelwat misverstand in hierdie verband is), word 'n aanbeveling in verband met die organisasie en implementering van die program

gedoen. Ondersoeker wil daarby geensins die indruk laat dat dit die enigste metode is nie. Op grond van die bevindinge in hierdie ondersoek en persoonlike ervaring het dit egter geblyk 'n geskikte metode te wees, veral in die skole waar die oorgrote meerderheid personeellede betrokke is by die aanbieding en waar een periode weekliks aan geestesweerbaarheid bestee is.

8.4.2.9.1 KEURING VAN AANBIEDERS

Bepaal (saam met die hoof) hoeveel aanbieders benodig word. Dit is aan te beveel dat daar met elke aanbieder 'n individuele gesprek gevoer word (in teenwoordigheid van die hoof) ten einde te bepaal of die personeellid geskik en bereid is vir die taak. Die metode wek by die personeellede selfvertroue en erns in verband met die program. Moet nooit 'n indruk van "dit is beleid en daarom moet dit gedoen word" by aanbieders laat nie. Die suksesvolle aanbieding van die program word tydens hierdie stadium van "keuring" gemaak of verongeluk.

8.4.2.9.2 TOEKENNING VAN TEMAS AAN AANBIEDERS

Daar is reeds vooraf besluit of al die temas of slegs sommige aangebied gaan word. Na oorlegpleging word temas op grond van aanbieders se belangstelling en talente aan hulle toegeskê. Die aanbieders is hierna verantwoordelik vir die toepassing en verdere navorsing in verband met die temas. Daar is heelwat literatuur beskikbaar by die Onderwysbiblioekdienst van die Transvaalse Onderwysdepartement. Dit is nie nodig dat elke aanbieder oor 'n volledige stel temas beskik nie. Dié is wel in die biblioteek beskikbaar.

8.4.2.9.3 GROEPVERDELING EN GROEPWISSELING

Afhangende van die getal aanbieders, of dit seun/meisie of gemengde skole is, word die skool in standerdgroepe van \pm 30-40 leerlinge verdeel. Kleiner groepe behoort nog beter reaksie en samewerking by leerlinge uit te lok.

Elke groep word genommer bv. 'n standerd 6-groep word aangedui met Gr.6(4); Gr.6(2). Leerlinge behoort sover moontlik in homogene groepe geplaas word, ten einde groepsontaneiteit en vloei van groephandelinge te bevorder.

8.4.2.9.4 BEPLANNING VAN TEMAS

Aangesien die program kontinu is (die junior en sekondêre fase volg op mekaar) moet die beplanning so geskied dat geen onnodige oorvleueling of latere herhaling van temas voorkom nie.

8.4.2.9.5 PERIODEVERDELING EN LOKAALINDELING

Nadat besluit is oor die aantal groepe, aanbieders, die periodetoekenning vir elke tema en lokale, word 'n rooster vir klaswisseling opgestel. 'n Voorbeeld van 'n standerd 9-groeprooster word in TABEL 8.1 voorgestel.

TABEL 8.1

GEESTESWEERBAA'RHEIDSROOSTER

Lokale		Standerd 9			
7	11	3	17		
Gr. 1 Geldsake	Gr. 2 Die Jeugdige	Gr. 3 Die huwelik	Gr. 4 Internasionale betrekkinge		
Mnr. S.	Mev. O.	Mnr. Y.	Mnr. Z.		
Gr. 2	Gr. 1	Gr. 4	Gr. 3		
Gr. 3	Gr. 4	Gr. 1	Gr. 2		
Gr. 4	Gr. 3	Gr. 2	Gr. 1		

18 Mei - 1 Junie

Groepe wissel na 3 periodes.

Die metode stimuleer die belangstelling van leerlinge, met ander woorde dit elimineer verveeldheid en eentonigheid.

8.4.2.9.6 AANBIEDING VAN DIE TEMAS

Ten slotte word drie metodes van tema-aanbieding toegelig en aanbeveel vir toepassing.

1. Groepe 30-40 leerlinge

Eerste ontmoeting

Die standerds verdeel in groepe van 30-40 leerlinge onder leiding van die aanbieder. Die aanbieder motiveer en oriënteer die groep met betrekking tot die bepaalde tema, bv. groepvorming (\pm 10 minute).

Die onderwerp word onderverdeel en groeplede kry aspekte om huis voor te berei.

In Voorsitter (inleier) en sekretaresse word gekies.

Die beskikbaarheid van literatuur word bespreek.

Tweede ontmoeting

Elke spreker kry 'n spreekbeurt van $\frac{1}{2}$ 2 minute.

Notule word gehou.

Die groep stel vrae.

Voorsitter hanteer die bespreking.

Derde ontmoeting

Die groep kom met wenke/aanbevelings/kritiek/gevolgtrekkings.

2. Debat (dieselde prosedure word gevolg soos vir 'n skooldebat).
3. Die standerdgroepmetode (kyk paragraaf 6.12.1.6) word sterk aanbeveel.

8.4.2.9.7 VERSLAG

Verslaglewering en sukses van die aanbieding is sinoniem. Indien aanbieders toegelaat word om die temas aan te bied sonder 'n verslag, sal die belangstelling in die program spoedig kwyn. Verslag en kontrole hang ten nouste saam met die sukses in alle vakke. 'n Voorbeeld van verslagvorm word in TABEL 8.2 voorgestel.

TABEL 8,2

GEESTESWEERBAARHEID : VOORBEREIDING EN VERSLAG

Groep 9(4) Week eindigende

Termyn eindigende

Onderwerp (tema) Groepvorming

Inhoud: (Slegs hoofpunte)

.....
.....

Metode van aanbieding: Les

Groepbespreking

 x

Debat

Film

Spreker van buite

Ander (verduidelik)

Leerlingdeelname aan: Beplanning

Aanbieding

Geen

Houding/gesindheid van groep:

Baie goed

Goed

Gemiddeld

Swak

.....
ONDERWYSER(AANBLEIDER)

.....
ONDERWYSER-ORGANISEERDER

DATUM:

8.5 GEBREKE IN HIERDIE ONDERSOEK

1. Noodsaaklike stukke van die Transvaalse Onderwysdepartement in verband met die stigtingsvergadering van jeugweerbaarheid te Pretoria, kon ongelukkig nie bekom word nie.
2. Geoordeel aan die handskrifte het sommige hoofde beide vraelyste voltooi. Die geloofwaardigheid van daardie response kan dus bevraagteken word.

8.6 VOORSTELLE VIR VERDERE ONDERSOEK

1. Die ondersoek kan op 'n baie breërvlak gedoen word. Waar hierdie ondersoek beperk was tot Transvaal, kan gegevens van al die provinsies ingesamel word vir 'n vergelykende studie.
2. Daar kan 'n intensiewe studie gedoen word in verband met 'n geestesweerbaarheidsprogram vir primêre skole.

8.7 SLOT

Die ondersoek na die geestesweerbaarheidsprogram in Transvaalse sekondêre skole is 'n beskeie poging en ander navorsers kan hierop uitbrei en voortbou.

Die slotsom waartoe dus geraak word is dat die implementering van geestesweerbaarheid in sekondêre skole van die Transvaalse Onderwysdepartement nie aan die verwagtinge voldoen nie.

Die mislukking van die program sal nie alleen skadelike gevolge vir die jeug inhoud nie, maar dit as 'n tragiese feit aksentueer dat die opvoeders nie vir hierdie taak en vak opgewasse was nie. Die sukses sal afhang van die hele opvoedingsprogram en dit vereis die toegewydheid en lojaliteit van elke onderwyser.

Ten slotte moet die Transvaalse Onderwysdepartement en ander Onderwysdepartemente in die Republiek van Suid-Afrika lof toegeswaai word vir die prysenswaardige taak wat hulle onderneem het om deur middel van 'n geestesweerbaarheidsprogram die jeug te help om koersvaste en sedelike volwasse burgers en burgeresse van die gemeenskap en van Suid-Afrika te word.

ABSTRACT OF THESIS

Title: The Moral Preparedness Programme in the Transvaal Secondary Schools -
a theoretic-empirical research.

Candidate : James Louis Marais

Leader : Prof. H.B. Kruger

Faculty : Guidance and Special Education

Degree : Magister Educationis

The purpose of this research was: to consider the need, the aims and the methods of presentation of the moral preparedness programme; to determine the current attitude of those persons responsible for moral preparedness in the Transvaal secondary schools; to determine what is done in the different schools towards fulfilling the aims set out by the Transvaal Education Department; to present a number of suggestions as to reaching the ideals of the moral preparedness programme.

In a theoretical literature study an attempt was made at a critical determination of the three ideas education, teaching and moral preparedness, the aims of the different ideas and the connection that there may be. It has been found that the same characteristics are present in education, teaching and moral preparedness, but that the latter may be seen as an extension of the act of education.

A further attempt was made at typifying the modern educational environment by a closer study of the different components, namely the family; the school and the university. These results have proved the necessity of a moral preparedness programme. Attention was also paid to the task of the family, the school, the church and the state in relation to moral

preparedness. The theoretical part of the research was concluded with the study of the development of the moral preparedness programme under the Transvaal Education Department.

A personal research consisted of Questionnaire A (to principals of schools) containing questions concerning the general attitude to moral preparedness, and Questionnaire B (to the teacher-organizer of the programme) containing questions concerning the implementing of the moral preparedness programme in Transvaal secondary schools.

After ascertaining that both Questionnaire A (consisting of 10 items) and Questionnaire B (consisting of 14 items) comply with the scientific demands of objectivity, validity and reliability, these were sent for completion to all secondary schools under the Transvaal Education Department.

Responses were analysed and were - where applicable - presented by means of tables and graphs. In this way an attempt was made to interpret the information.

It appears that moral preparedness in schools is theoretically regarded as important and even essential, but that it does not fulfil departmental expectations in practice. The most common limitations are: insufficient training for students and teachers; impractical group combinations; the indifference regarding pupil participation in the planning and presentation of themes; the method of presentation; the lack of control and the overall negative attitude of both teacher and pupil.

This research culminates in a proposal to all educators and educational authorities to take a new, high-level view of moral preparedness into consideration at the highest level and to promote it for the welfare of

the youth of South Africa.

A few final suggestions as to the successful application of the programme concluded this research.